

паэты планеты

Ян Секунд

Любоўная лірыка

*Пераклад з лацінскай
Лявона Баршчэўскага*

Мінск
Выдавец Раман Цымбераў
2025

УДК 821.124-1

ББК 84(0)-5

C28

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Зм. Колас (ініцыятар і кіраўнік праекта),

А. Баршчэўскі (галоўны рэдактар), Г. Ліхтаровіч (рэдактар)

Крыніцы перакладу і змешчаных у зносках каментароў да вершаў:

Iohannis Secundi Opera. Accurate recognita ex museo P. Scriverii.

Lugduni Batavorum, Apud Franciscum Hegerum, MDCXXXI.

(Эл. версія: https://www.google.com.br/books/edition/Iohannis_Secundi_Opera/i8BcJJfpP8AC?hl=en&gbpv=1)

Guépin, J. P. *De drie dichtende broers Grudius, Marius, Secundus in brieven, reisverslagen en gedichten*. Met bijdragen van P. Tuynman. Groningen; STYX Publications, 2000.

(Эл. версія: <https://www.let.leidenuniv.nl/Dutch/Latijn/GMS1.html>).

З выкарыстаннем выданняў: Jean Second. *Élégies*. Traduction nouvelle par Victor Develay. Paris: Librairie des bibliophiles, MDCCCLXXII.

(Эл. версія: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b4043425&seq=1>);

Эразм Роттердамский. *Стихотворения*. Иоанн Секунд. *Поцелуй*.

Изд. подготовили М. А. Гаспаров, С. В. Шервинский, Ю. Ф. Шульц.

Москва: Наука, 1983. С. 217–234, 312–316. (Эл. версія: <https://imwerden.de/publ-14157>).

На вокладцы:

ІСАК КЛАС ВАН СВАНЭНБУРГ,

Партрэт Яна Секунда, 1598.

ISBN 978-985-7334-16-2

©Баршчэўскі А. П., пераклад на беларускую мову, 2025.

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Раман Цымбэраў, 2025.

«Юлія, або Першая кніга элегій» (1531–1532)¹

Элегія I

(«*Pierides alius dira inter bella cruentet...*»)

«Хай Піэрыд² у вайне
хтось фарбуе крывёй, смерць і раны
Множыць – ды толькі не я,
бо мой верш двойчы кроў заліла.
Гора мне – мужу, каму
адзін раз дастаткова загінуць!
Хлопчыку з крыламі лепш,
яго маці святой складу спеў,
стрэлам, якія ляцяць
з-пад рукі бессаромнай ягонай».
Хлопчык, пакуль я казаў,
апынуўся са мной упрытык:

---

¹ Тут і далей падаюцца даты напісання твораў. Уся спадчына Яна Секунда ўпершыню была апублікаваная пасмяротна, у 1541 г.

² Піэрыды – дзевяць дачок македонскага цара Піэра, які даў ім імёны дзевяці муз. Піэрыды выклікалі на спаборніцтва ў спевах муз, якія іх перамаглі і, з прычыны іхняй дзёрзкасці, ператварылі іх у дзевяці ў сорах.

Крылы зіхцелі, ў руках
ён паходню трымаў, лук і стрэлы.
Можа, агністыя ён
стрэлы аб камень вастрыў,
Можа, было і не так,
а яно мне адно падалося?
Твар мой ад страху тады
выглядаў спалатнелым ушчэнт.
Я папрасіў: «Пашкадуй
ты паэта свайго й не палохай
Мечам сваім, бо даўно
я збіраюся ў войска тваё,
І пад уладу тваю
я гатовы дарэшты аддацца
Ў царстве тваім, што табе
пакланяецца, з маці тваёй
пенанароджанай. Ты ж
гарады свайго краю хацеў бы
Спевам усцешыць. Паэт –
твой, ты яго пашкадуй!»
Хлопчык стаяў, як стаяў,
лук нагнуў і сказаў: «Прымі тое
Ўсё, што ты мусіш апець,
як належыць, і моц услаўляй
Правай нязнанай рукі.
І даведайся, чым гаспадыні

мілай адметная ўсё ж
ласка яе й прыгажосць».
Скончыў ён ледзь гаварыць,
як яго лук таксама прамовіў –
Бачу: у вены мае
ўраз са стрэламі бог увайшоў.

Елегія II

(Cum nova nascenti nerent mihi fata Sorores...)

Як я народжаны быў
і мне лёс Сёстры¹ спралі нанова,
Круцячы ніткі ўвесь час
на верацёнах сваіх,
Хлопчык Цытэрын² тады
прыляцеў на залочаных крылах
І папрасіў: «Дайце мне
ўладу над тым юнаком.
Я ў вершы лёс прадкажу –
ад калыскі святой адыдзіце;
Хай ён жыве і памрэ
гэтак, як я захачу».
Ён нахіляўся ўвесь час
над сваім ладна выгнутым лукам,
Стрэлы падладжваў, калі
ў цэль не траплялі яны.
Трапілі ўрэшце; і ўраз
ад багінь займеў Хлопчык пашану.

---

¹ Маюцца на ўвазе паркі (мойры) – багіні лёсу і прызначэння людзей. – *Заўв. перакладчыка.*

² Г. зн. Амур, сын Венеры.

Нітку злавесную ён
лашчыў прыгожай рукой,
Ды засмяяўся й сказаў:
«Паглядзі, о, Геракле, на гэта:
Даўня ганьба цябе
хай не бянтэжыць ніяк».
Шэпам пяшчотным ён зноў
невывразныя словы прамовіў
Гэтак, як ветрык, які
ў лісці пачаў шамацець.
Сам я не чуў, а нібы
мая мамка пачула й надоўга
Проста здранцвела тады
(страх яе лёдам скаваў):
«Хлопча малы, што ў нябёс
нарадзіўся паветры празрыстым,
Вось жа, не ведаеш ты,
неба ўлюбёнец і мой,
Хлопча маленькі, які,
як жаўнер мой, так хутка спатнее,
Будзе загад мой табе,
як ты мне мусіш служыць.
Шчасна наперад шыбуй,
да вясны жыцця, каб там паддацца
Ўладзе лагоднай сваёй
пані ахвотна, наўпрост.

Вартую спальні багоў
атрымаеш тады ты дзяўчыну,
Што перавагу аддасць –
пры іхнім бляску – табе,
Побач з табой пакладзе
ўсё багацце індыйскіх саэтаў,
Водары ўсе, што здабыў
з зёлак багацця араб;
І даражэйшай табе
яна будзе за царскія скарбы –
Ўславіш павек ты яе
чынам сваім да нябёс;
Срэбрам кастальскіх крыніц
веснавых яна сябра адорыць,
Тонкаю зграбнай рукой
дасць яна ў ласцы яго.
Вось жа, у ейных вачах
мой адбітак не раз цябе ўразіць,
Што патаемным агнём
сэрца азорыць тваё,
Ды й стрэл смяротных пучок
ля маёй цецівы патаемнай.
(Гэтак раз'юшаны гром
шусне на нас зніадкуль.)
Ой, то чаму, мой малы,
твае вочкі дзіцячыя ўспухлі

Раптам ад плачу й твой твар,
скрыўлены ў жаху, дрыжыць?
Мілага, ах! захавай
майго хлопчыка, бо іншым разам,
Як будзеш столькі нагод
мець ты для плачу, як ёсць
Звялага лісця між дрэў,
што зжаўцілі таксама навокал
З поўначы ўвосень вятры;
жоўтымі сталі й палі,
Ці калі кветкі, што здзьмуў
калісь вецер заходні, пабеляць
Грунт дагляданых садоў
чырвані поўнай вясной.
Цвёрдым не ёсць анішто,
каб было немагчыма адолець
Праз неспакойны свой клёк,
а і цярплівасць сваю.
І, саступіўшы, яна
да цябе спаўзе сонна ў абдоймы,
Шыю абхопіць тваю
млявымі рухамі рук
І цягам доўгіх начэй
цалаваць цябе будзе бясконца
Ды асалоды даваць,
што ўслед за гэтым ідуць.

Будзь жа настойлівым ты
ў гэтай працы й не стань мараплаўцам
Кепскім, які з карабля
ў порце саскоквае ўраз.
Ты ж навучыся прымаць
ад шалёных паглядаў атруту,
Каб не адказваць з вачэй
лютым знішчальным агнём.
Ты навучыся хадзіць
і на дыбачках нават у цемры,
Шлях улюбёны знайсці,
шляхам прайсці тым пасля,
Спраўна цвярдню дзвярэй
сваёй лірай у змроку ўлагодзіць,
Спрытна аздобіць вушак
з кветак вянком, іх апець,
Аж ветрык свежы ўначы
тваю палкую жарсць не суцішыць,
Аж птушак разам з табой
ранкам не выпетрыць сум.
Лёгкім кіўком галавы
падаць знак навучыся патрэбны,
Словам прыстойным заўжды
перадаваць пэўны сэнс,
Як навучыў мяне той,
каго я зрабіў знаўцам, Авідый –
Той, хто магілу сваю

мусіў не ў Томах займець¹;
Быў выбар маці маёй,
каб настаўнікам стаў для мяне ён,
Бо неўтаймоўна я злы
быў у дзяцінстве маім.
Ён і напраўду стварыў
для пайлігнаў мілосную славу²,
Ты ж – дзеля бельгаў³ сваіх
славу павінен здабыць.
Чорнае смерці саян
на цябе ў вечнай цемры не ляжа:
Урна не будзе твая
ў змроку нязнаным стаяць,
Я ля парэшткаў тваіх
запалю ярка-ярка паходню –

---

¹ Знакаміты рымскі паэт Авідый памёр у высылцы, у горадзе Тома (цяпер румынская Канстанца) на беразе Чорнага мора. – *Заўв. перакладчыка.*

² Родны горад Авідыя Сульман знаходзіўся на землях, дзе некалі жыло ваяўнічае племя пайлігнаў (пелігнаў). Адну са сваіх «Любоўных элегій» (III, 1) Авідый пачаў словамі: «Вось жа, й пра гэта пісаў я, народжаны ў краі пайлігнаў, / Я – той Авідый, сваёй брыдкай распусты пясняр». – *Заўв. перакладчыка.*

³ Бельгі былі кельцкім племенем, якое ў пачатку нашай эры насяляла мясціны, з якімі будзе звязаная значная частка жыцця Яна Секунда (цяперашняя Бельгія). – *Заўв. перакладчыка.*

Попел заззяе ажно –
высілкам моцным маім.
Мусіш усё ты жыццё
быць каханкам нястомным і жарсным;
Вышняга бога¹ палац
больш асалоды не дасць.
Праўда, ён часта шалеў
праз мае стрэлы й часам апошнім,
Помню, не раз пагражаў
жудасна мне, і мой лук
З тулам бы ўраз паламаў,
ды цудоўная маці схавала
Ў Пафасе² зброю маю
ў гушчы кустоў. А дзікун
Выпрасіў хутка ў мяне
аж тры тысячы новых цалункаў;
Моцна мяне ён прасіў
зноўку параніць яго.
Покрываў тырскіх³, дамоў
з залатой столлю, вінаў фалернскіх⁴,

---

¹ Г. зн. Дзэўса-Юпітэра. – *Заўв. перакладчыка.*

² Антычны горад у паўднёва-заходняй частцы Кіпра.

³ Тыр быў адным з найважнейшых гарадоў старажытнай Фінікіі.

⁴ Віны, што вырабляліся ў Фалерна (рымская правінцыя Кампанія), былі вельмі папулярнымі ў антычную эпоху. – *Заўв. перакладчыка.*

Шчодрых сталоў не хачу
я ж без міласці зусім;
Мне асалоды няма
ад Асірыі водараў. Хіба
Я б захацеў калі спаць
пад гукі ліры й вады?
То ж без кахання няма
насалоды, а як з ім пашэнціць,
Радасна выспімся мы
нават на мулкай зямлі.
Водар Асірыі мы
спажыць можам у кожнай мясціне,
Сціплы дом цешыць нас больш
часам за горды палац.
Распавядаць не табе
пра абшары зямлі ці нябёсаў,
Пра гаману марскіх хваль
ці пра ахрыплы прыбой,
Пра невідочны ўсім сэнс
узыходаў зор ды іх заходаў
Там, дзе паўночны абшар –
ці то паўднёвы – нябёс.
І не табе апяваць
тыя Цэзаравы перамогі,
Хоць і нашчадкам быў ён
боскае маці маёй.

Лёгкім павінен зрабіць
ты свой верш элегічны, каб спраўна
Пераадольваць умець
нават мой змрочны настрой,
Аж панясу я цябе
на сваіх жоўтых крылах да зорак
І занясу на Парнас,
каб цябе бачылі ўсе.
А як не пусціць туды
цябе Фэб і вянкам не ўшануе,
Ты на Цытэры-гары
мець будзеш з мірту вянок».
Тройчы спяваў Купідон;
такі лёс мой пацвердзілі Паркі,
З Ідаліёна¹ гучаў
посмех Венеры ўгары.
Лашчыць яна пачала,
як прыйшла, свайго сына ў цянёчку.
Водар быў боскі сіўца
і цынамону, і руж;
Вецер заходні лунаў,
і мацнеў, і мацнеў яго подых;
Ён калыхаў і ўздымаў
ля вадапою траву.

---

¹ Антычны горад на поўдні Кіпра, адно з галоўных месцаў культу Афродыты-Венеры.

Елегія ІІІ

(Si quis erit iuvenum, dominae qui turpe putabit...)

Як што знявагай юнак
для сябе ланцугі лічыць тыя,
Што ён ад панны сваёй
мае на вольных грудзях,
Значыць нічога яму
невядома пра полымя жарсці:
Ён так дагэтуль нутром
гэта сваім не адчуў.
Сэрца таго юнака
што не хоча ў салодкім быць рабстве,
Холад праняў ледзяны.
Я ж бачыць не, не хачу
Ў пекнай дзяўчыне хоць што,
што было б безгустоўным, агідным,
Бо сам Юпітэр трываць
звыкся каханак-красунь,
«Юлія, ой, як пячэ
мяне полымем жарсці нябачным!
Гэткае гарачыні
Этны не маюць агні;
Нават гігант Энкелад¹,

---

¹ Уздзельнік гігантамахіі, змагання гігантаў з алімпійскімі багамі – аднаго з галоўных старагрэцкіх міфаў.

што згарэў і пад ёй пахаваны,
Полымя гэткага ўсё ж
не паспытаў на сабе».

Гэтак шаленец-юнак
першы раз у інтрыжку патрапіў,
Як яго сэрца было
ўцята мілоснай стралой.

Я ж лепш трывацьму яе
дзеля яе прыгажосці:
Рукі свае ў кайданьі
ёй, заваёўніцы, здам.

То менавіта мяне
зачыніць трэба ў ладным астрозе,
Ўцеху сядзення спазнаць
у залатых кайданях.

Хай пераможца мая
мне закон як царыца напіша,
Моцна ў прыгожых руках
нада мною трымае жазло.

Злівы стрываю, штармы,
як загад ад яе атрымаю –
Буду самотна блукаць
сцежкамі ў ціхай начы.

Холад і летні ўвесь сквар
мяне не патурбуюць, як нават
Хлопчык мяне апячы
Сірыус змусіць мацней,

Як што ёй трэба, каб я
йшоў за ёй – я прайду дзе заўгодна,
Там дзе ні кола, ні кіль
шлях не пратораць сабе.
Жарсцю праймае яна
аж мазгі мне – хай будзе так вечна!
Хлопча святы, ты свае
стрэлы трымай пад рукой.
Як зазімуе мой век,
і тады хай мой шал не астыне,
30 Нават і ў чорны мой дзень,
як ахіне мяне змрок.
Хай мне дазваляць яе
прыабняць зноў рукою дрыготкай,
Выдыхнуць потым маю
праз пацалунак душу.
Можа й крануцца пасля
яе вуснаў пунсовых, спыніцца...
Зноў падарожжа пачаць
у захапленні назад.
Хай не чакаюць мяне
Зямны Рай, Асалодаў Даліна,
Дзеля цалункаў яе,
пані, ўсё лёгка аддам.

Елегія IV

(«*Maius alit frondes, Maio sine fronde virenti...*»)

«Травень лісцём живе,
але травень без зеляніны –
Ні да чаго, ды святло
несупынна свеціць маё.
Веры дамо: ў цябе,
як мяне без лісця ты ўбачыш,
Снег на грудзях тваіх
неўзабаве растане ўшчэнт.
Шчасная, ах! яна,
што сядзіць сабе з асалодай,
Выгляд яе, аднак,
мне прыносіць тысячу ўцех!
Ды, як зялёны ліст,
ты паддацца павінна будзеш –
Узнагароду даць,
пацалункі мне падарыць:
Толькі яны адны
хуткаплыннасць жыцця стрымаюць,
10 Як што не маю я
ўжо на лекі ніякіх надзей,
Бледная Стыкса душа
апынулася каб пад чоўнам,

Ты яе зноў пакліч
на забаронены шлях».
Гэтак святло маё
прамаўляла ў збянтэжаным стане.
Слоў было мала, але
за сябе сведчыў востры зрок:
«Ты пацалункі мае
атрымаеш за ўсе абяцанкі
Толькі тады, як ты
пераможцам пакажаш сябе».
Гэта сказаўшы, яна
ў мае вусны ўпілася жарсна,
Мовіла: «Гэта тваё.
Рэшта ўся – пераможцу, аднак».
Што ж, я й перамагу –
ў тым, Цытэра¹, ты мне дапаможаш,
Буду, багіня, цябе
шанаваць я заўсёды, павек.
Здолею я тады
з вінаграднікам жарсным змагацца,
Што ў атачэнні дрэў
тут стаіць паблізу ўвесь час;
Між верасоў мяне
і нахабны плюшч не спужае,

---

¹ Багіня кахання (у грэкаў – Афродыта.)

Рукі ўхопяць мяне –
як на шыю ўскладуць кайданы́.
Ўладцы пурпуру, вы
пераможанаму прабачце.
Ўсмешка, аднак, твая
тады стане багаццем маім.

Элегія V

(Una meas igitur versabit femina curas?..)

Ці хоць якую з жанчын
маіх будзе ўсё гэта цікавіць?
Ці мой пачуецца смех,
пырсне якая сляза?
Ці хоць які мілы твар
панаваць будзе доўга, гадамі?
А Персефоне, відаць,
брыдка, каб я доўга жыў.
Бо ці дзяўчына маю
палымяную жарсць люта зганіць,
Ці мне аддасца – за мной
сочыць раз’юшана смерць.
Вось жа, няма як жыццю
задавольвацца хібнай міласцю –
Я між смяротных людзей
месца ніяк не знайду.
Я, о Жыццё, за цябе,
не памру пакуль, буду трымацца;
Хай бы памерці я мог
толькі ў абдоймах тваіх:
Лепей бы мёртвы павіс
я на шыі тваёй гэткай зграбнай,

Чым бы на бэльцы ўгары,
нібы няшчасны юнак,
Што быў адпомсціў вось так
Анаксарэце нячулай¹
І праз няўвагу яе
з каркам зламаным вісеў.
Вынік чакае адзін
ці другі закаханага: зорка
Сумная, вось жа, яму
свеціць заўжды пры жыцці!
Гэтыя вочы твае
прадчуванне ліхое паправяць:
Ззяюць яны для мяне,
як тыя зорачкі дзве;
Забарані – й мне дазволь
ты прыемным ці змрочным іх бляскам,
Забарані – й жыць дазволь
радасна мне ці сканаць.
Забараніце, прашу,
мне памерці – дазвольце жыць, вочы:
Не я не той, чыя смерць
вам бы прынесла трыумф.

---

¹ Паводле грэцкіх міфаў, так звалі дзяўчыну-кіпрыётку з роду Тэўкра, якая адкінула каханне да яе саламінскага юнака Іфіса, пасля чаго той павесіўся. У якасці пакарання за гэта Афродыта ператварыла дзяўчыну ў камень.

Ты, як галубка, свае
злій пунсовыя вусны з маімі:
Ўпэўніся: робяць як след
зубкі твае, язычок?
Сотню мне й тысячу дай
пацалункаў сваіх сакавітых;
Мілая, дай штось яшчэ –
буду як бог, я, а ты ж
Нешта не хочаш мне даць
ні «чагосьці», ні тых пацалункаў,
Вусны свае не даеш
бедным вільготным губам –
Нават не хочаш зусім
языком працаваць і зубамі;
Ты выглядаеш, аднак,
лепш за лацінскіх дзяўчат¹.
Хутка й майстэрствам ты іх,
як сваёй пекнатой, пераўзыдзеш,
Як толькі вершы мае
мець будуць моц ад багоў.
З нашай пажадай тады
не зраўняюцца галкі з Хаона²,

---

¹ Даслоўна: «за дзяўчат з Лацыя». – *Заўв. перакладчыка.*

² Хаон – гістарычная мясціна, частка старажытнага царства, што месцілася на мяжы сучасных паўднёвай Албаніі і Грэцыі. Паводле грэцкіх міфаў, тамтэйшыя птушкі лічыліся ненажэрнымі – *Заўв. перакладчыка.*

Нават Юпітэраў юр
не параўнаецца з ёй.
Ёсць хіба сэнс моршчыць лоб,
выглядаць гэткай змрочнай істотай?
Ці неўзабаве займець
зморшчынак мноства на лбе?
Ці хмарыць бровы свае,
зацяніўшы зіхоткія вочы?
Ці ссунуць пасмы на лоб
цёмных, як ноч, валасоў?
Час жа надыдзе, калі
ўсё ж западуць твае вочы,
Бела-халоднай, як смерць,
стане твая галава.
Марна тады спрабаваць
цалаваць твае бляклыя вусны
Ды агаломшыць кагось
зрокам імглістым ушчэнт.
Больш не ўпрыгожаць тваіх
вушакоў дзвярных з кветак гірлянды,
Больш на парозе спяваць
хлопец не будзе табе.
Лёс пакуль час нам дае
і віюцца пакуль ніткі Сёстраў¹,

---

¹ Гл. заўвагу 1 на с. 8.

Покуль квітнее вясна,
руж назбірай як найбольш;
Бо, калі іх не збярэш,
яны самі ўпадуць і сканаюць,
Мноства пялёсткаў шыпы
брыдкія перажывуць.
Той, хто з табою збярэ
як найболей дарункаў духмяных,
Будзе гатовы з табой
садам праз квецень ісці.
І між расіцы тае,
што расу бога зелені дорыць¹,
Пойдзем мы ў нашы сады,
пекная Флора, з табой.
Там дакрануцца тады
да тваіх далікатных пазногцяў
Мноства фіялак яшчэ й,
пэўна ж, барвовы нарцыс.
Сам з розных кветак спляту
я вяночкі, ўскладу на чало іх,
Юлія, пекнай табе,
што тут пад міртам ляжыш.

---

¹ Тут, відаць, маецца на ўвазе расліна *Drosera anglica* (народная назва «богава раса»), на лістках якой выступаюць кроплі росападобнай вадкасці, якая прываблівае і схоплівае насякомых. — *Заўв. перакладчыка.*

Ты ўсё-ткі пойдзеш за мной
з нестрыманаю радасцю й хутка;
Я ж ненадоўга тады
ў пышную лягу траву,
Перадыхну, а пасля
даганю я цябе, далучуся,
І па мясцінах уцех
рушу я ўслед за табой.
Ды, як іду я, за мной
з залатой вежы сын Цынтаў¹ сочыць
І прымушае мяне
зайздрасць яшчэ больш палаць,
Ты, мой адзіны зефір,
што агню майму роўны, з ружовых
Вуснаў наўпрост на мяне
цяпер подых вільготны скіруй,
Каб я ўцягнуў цябе ў печ
палымянага рота, што маю,
І апусціў цябе ўглыб
зморшчаных надта грудзей,
65 І патушыў той агонь,
што й тады не астудзіш, як вып'еш
Воды ўсіх мораў або й
воды блукаючых рэк.

---

¹ Гара на востраве Дэлас з назвай Цынт (Кінф) лічылася радзімай Апалона і Дыёны. – *Заўв. перакладчыка.*

Дзеся каго ёсць твае тыя вочы,
што трапна страляюць
Золатам чыстым, каму
пальчыкі й ножкі цяпер
Маюць дастацца твае,
як і грудзі, што ліф напінаюць,
Бела-малочныя? Хто
любасных слоў адрасат?
Каб задаволіць каго,
ты свае даглядаеш фрызуры?
Хто той шчасліўчык, каму
бусі належаць твае?
Прэч! Ты аддаць чаўнару
брыдкаватаму гэта б хацела,
Што цераз Лета-раку
ў чоўне прадаўнім плыве.
Трапіш з абдоймаў яго
да Плутонавых ты пацалункаў,
Вось жа, багіні трайной¹
створыш дакуку ды страх.
Лютая прыйдзе арда
да цябе аж з часоў найдаўнейшых
З бледнымі шчокамі, аж –
дзіркі заместа вачэй:

---

¹ Тут, відаць, маецца на ўвазе Геката, антычная багіня Месяца, чарадзеяства і ўсіх пачвар. – *Зяўв. перакладчыка.*

Будуць Парыс там, Тэсей,
а таксама й Ясон той няверны:
Гэткую славу здабыць
можа прывабнасць твая.
Вось жа, ты не дазваляй
сабе ўцехаў ад царскіх тых зданяў:
Можаш зняважыць вось так
любага ты пры жыцці.
Мілая, хай табе млосць
у абдоймах маіх дасць уцеху,
Я ж на каленях тваіх
радасць займею сабе,
Даўшы адхланне душы
праз мае пацалункі й пры гэтым
Цалкам душу я ў сябе
проста ўсмакчу назаўжды –
Ці то маю ўсё ж душу,
ці тваю – лепш тваю, бо вось так я
Ў грудзі твае я ўдыхаць
мог бы, а ты – у мае.
То маладосці вясну
насычайма сапраўдным каханнем,
Бо набліжаецца смерць –
клёк будзе засціць яна.
Вам, маладзёнам, аднак,
не заўважныя ўсе мае ўздыхі,

Мой гэткі стомлены зрок,
млявасць, няўважнасць мая.
Вы смеяцця з мяне,
з маіх словаў паўп'яных, нягеглых,
З выгляду нават майго.
Скажаце ж потым: «А ён
Шчасны ў каханні ўсё ж быў».
І ўсе ўведаюць пра ўзнагароду,
Што атрымалі мае
ўсе намаганні, аднак.

Елегія VI

(Nunc mihi Praxitelis digiti, nunc Mentori essent...)

Я па Праксітэля кстах
і Настаўніка часам сумую,
Фідый раз-пораз, Лісіп¹
проста чаруюць мяне:
Юлія прагне мая,
каб разец яе вырабіў постаць,
Каб я не толькі імя
славіў у кнігах сваіх.
Мушу прызнаць: я не той,
хто красу яе добра пакажа,
Ды святатацтвам было б
пані парушыць загад.
З белага мармуру я
не ствару тваю светлую постаць:
З сэрцам каменным адно
любяць такі матар'ял.
Долата з золата твой
магло б вырабіць твар далікатны:

---

¹ Тут падаюцца імёны самых знакамітых старагрэцкіх разьбярроў. Пад словам Настаўнік, магчыма, маецца на ўвазе настаўнік Праксітэля, якога Пліній называў Папілам.

А вось жалезны разец
не перадасць мяккіх шчок.
Хутка мастацтва маё
мне шырэйшую славу здабудзе,
Быццам аблічча ляплю
я той Венеры з нябёс.
Толькі ж пакуль я гляджу
на цябе й на твой позірк праменны,
З промнямі Фэба які
мог бы саборнічаць тут,
Мой не стрывае пагляд
бачыць твар твой, што стрэлы пускае –
Долата толькі дрыжыць
(слаба трымае рука),
Мозг мой здранцвеў, і ён больш
не ўспрымае, што добра мастацтва
Знае, а ён пра яго
ўжо існаванне забыў.
О, каб багінь выяўляць,
давяраць гэта нельга смяротным!
Клёк агаламшаны мой –
ах! ён, папраўдзе, прапаў.

Елегія VII

(Insidiose Puer, maternis saevior undis...)

Хлопчык падступны, які
    больш брутальны за матчыны хвалі,
Ці да паэта свайго
    мусіў двудушным ты быць?
Ты ж жорстка так загадаў
    перайсці мне да вершаў лягчэйшых,
І, атрымаўшы загад,
    гэтак пачаў я пісаць;
Дзякую луку твайму –
    я аб'ект займеў гэтак прыдатны,
каб элегічнай страфой
    распараджацца я мог.
Ды, ледзь я працу пачаў,
    як маю гаспадыню забраў ты,
Хлопча брутальны, й прывёў
    мне чужаніцу ў гарод.
Мусіць прыехаць сюды
    сялянін нейкі з іншай мясціны:
Шлюбам пабрацца святым
    ён надта хоча з табой,
(Як табе?) ён прамаўляць
    табе маё жахлівыя фразы.

Дзяцел калі б ці змя
    шлях заступілі яму,
Ці то варона (яна
    можа ліха ў дарозе накрумкаць)
Раптам зляціць на парог!
Як што не страшна яму
    (я б хацеў таго), ён прычакае
Ліха сабе: пра яго
    ўжо намякнулі багі:
Хай ён нікчэмна жыццё
    ненавіснае страціць пад колам,
Хай зграі птушак дзяруць
    непахаваны той труп,
Ці хай яго праглынуць
    мора й марскія пачвары –
То б ад мяне атрымаў
    бог акіяна дары!
Гэтак не ўзнікне дзікун,
    не папросіць абдоймаў, цалункаў
(Што ўсе – мае) дзеля ўцех,
    што б ён злачынна жадаў:
Будзе адплата яму,
    й маладзёнам, і тым, хто паэтаў
Ставіць братэрства ў нішто,
    прагнучы ўсіх насалод.
Юлія, ці ж ты сама
    падзяліцца з ім хочаш каханнем,

Ці, можа, доля твая
ўцягвае ў гэта цябе?
Бедная дзеўчына! Я ж
цябе ў вершах павінен аплакваць:
Мусіш нікчэмніку ты
ўзычыць прысутнасць сваю,
Ў шэрагі стаць тых людзей,
што знаходзяцца ў брыдкім палоне,
Боль ад кароткіх трываць
словаў, што бэсцяць цябе.
Мілая, ты ж бы магла
мне ўсталёваць законы; я ж мог бы
Словы ўладарныя чуць
з вуснаў цудоўных тваіх;
Вершы ўслаўлялі б мае
караlevіну веліч няспынна,
Як першы ліры трыумф,
а і познюю славу маю.
І называлі б цябе
сярод слаўных сябровак-каханак –
Тых, што адданы паэт
славіў, і быў не адзін:
Побач з Карыннай была б
ты (імя, што прыдумаў Авідый),
З Дэліяй, Цынтыяй, што
мела, як цуд, валасы;

Гал, і з Лікорыс¹ тваёй,
а таксама з жанчын мноствам іншых,
Гожасць якіх за вякі
не, не паблякла зусім.
Вось жа, й твая прыгажосць
заслугоўвае доўгай пашаны
Ў вершах, і ў попел яна
не ператворыцца ўжо –
Каб і ў наступных вяках
пра мілосць нашу зналі й пра тое,
Што прыгажуня была
верная слову свайму,
Слаўныя хай юнакі
ды красуні-дзяўчаты, што маюць
Досвед салодкі ў жыцці
(што ім Венера дала),
З мірту прыносяць вянкi
й шмат фіялак табе на магілу;
Нехта хай скажа тады:
«Пухам зямелька табе!»
Муза мая дасягнуць
нашмат больш магла, каб жа не паркі

---

¹ У гэтым радку называюцца гераіні любоўных вершаў старажытнарымскіх паэтаў – адпаведна, Альбія Тыбула, Сэкста Праперцыя і Гая Карнелія Гала. – *Заўв. перакладчыка.*

Ды Гіменэй, які шлях
ёй заступіў, і таму,
Што між нашчадкаў займеў
перавагу Вергілій, а ліры
Квінта Гарацыя ды
барда умбрыйскага¹ зноў
У пашане, якому паэмай
Цынтыя стала сама.
Творам Авідыя, штó
свайму сыну давала Венера,
Каб той вучыўся ў яго,
генія, жыць у вяках.
Тонкі Тыбул, забыцця
не спазнаеш ты, покуль Каханне
Маё як зброю ў сябе
стрэлы Амуравы й лук.
Як што час прышлы імя
маё ўсё-ткі да іх не далучыць
(Мець мне на гэта спадзеў
дзёрзка й нядобра было б),
Веру: не будзе яно
ахінутае цёмнаю ноччу.
Быццам багіня калісь
мне й абяцанне дала –

---

¹ Г. зн. Сэкст Праперцый.

Тая, чые валасы
вянок з мірту заўжды аздабляе¹,
Што нахіляе адно
звабна калена ўвесь час.
Некалі шчасным жыццё
было продкаў: яны шанавалі
Вольнасць паводзін! Яшчэ
шлюбных не ведалі пут,
І Гіменэя ніхто
прызнаваць не збіраўся за бога,
А паўнатою насалод
там карыстацца маглі
Ўсе, хто хацеў, бо тады
невядома было ўсяму свету,
Як гэта можна кахаць
нам аднаго ці адну,
Ведаць штось пра пералюб,
пра каханка, працятага мечам,
Што воды Стыкса сваёй
пафарбаваў бы крывёй.
Вартаўнікоў не было,
што дзяўчыну ўвесь час пільнавалі б.
Не зачыняў аніхто
дом на пракляты замок;

---

¹ Відаць, маецца на ўвазе Эўтэрпа, муза элегічнай паэзіі. —
Заўв. перакладчыка.

Межаў на полі тады
пазначаць камянямі не ўмелі.
Без перашкод караблі
плавалі ў моры заўжды.
Потым, аднак, у дамах
пачалі рабіць брамкі ды дзверы;
Усталявалі замкі,
кпіць пачаў з водаў марак,
Толькі й баяцца пачаў
давяраць жыццё лёгкаму чоўну,
Што ён скіроўваў, каб мець
болей з-за мора майна.
І для палёў з той пары
вызначаліся межы дакладна,
Потым стварыў кожны край
мноства законаў сабе.
Дзікіх законаў ярмо
пачало адчуваць і каханне,
Бо апынулася ўжо,
нібы нага ў кайданых.
Ты, чалавецтва, закон
прыдумляй дзеля ўласнага ліха,
А на Венеру прытым
не накідай ланцутоў.
Хіба таму, што яна
пацярпела на Лемнасе колісь,

Мусіць давеку цяпер
яна вашы трываць кайданы?
О, час прадаўні, прашу:
калі можна, ты зноўку вярніся,
Хай пакіруе наноў
светам, хто ходзіць з касой.
Вось жа, без розных матык,
без крывых лемяшоў нам прыносіць
Нашая глеба сама
будзе заўсёды ўраджай;
Вернуцца зноўку багі
на абшары пакінутых земляў;
Мне ж асалоду даваць
будзе ў бяспецы мілосць.
Той жа, хто хоча з касой
на ўраджай мой паквапіцца раптам,
Нават калі ён цяпер
будзе жаданае мець,
Хай будзе хітрай яна
і з яго пасмяецца залётаў,
І не пакажа яму
нават аблічча крыху;
Як што захоча яна
сабе звабіць арду маладзёнаў,
То спачування табе
нават не варта чакаць.

Бо зразумеюць усе,
калі гэтая вось прыгажуня
Раптам з абдымкаў тваіх
як найхутчэй уцячэ
Ўпрост ад аблічча твайго
(з гэткім колісь Медэя стаяла,
каб скіраваць на сыноў
свой той бязлітасны меч.)
Дзіва, аднак! Бо глядзіць
на яго яна – і не плюецца,
Не захінае свой твар.
Юлія, ты ж паглядзі –
Хіба магчыма кахаць
вось такую істоту, наогул?
«Ён моцна любіць мяне», –
кажаш ты? Не, ўсё не так!
Нават калі б і кахаў,
ён кахання, напраўду, не варты;
Тысяча іншых, аднак,
цэніць тваю прыгажосць.
Бачу, што блізіцца дзень,
калі ён і трываць больш не зможа
Ні твайго выгляду, ні
твайго нават самога імя.
Юлія, сэрца тваё
цягам доўгіх начэй зноў астыне,

Зноў ты захочаш, каб я
ўзяў у абдоймы цябе.
Юлія, я ж не прыйду:
ў тваім ложку пабудзе распусны
Хам, але ж побач з табой,
мілая, мог бы быць той,
Лепшага варты, які
мае выгляд, як млявая маса
Ў гэтай апараты сваёй.
Схочацца раптам табе
Выказаць толькі адно
(непахіснае, зрэшты) жаданне –
Паркам маліцца, каб ты
хутка ў магілу сышла.
Паркі, няможна знішчаць
прыгажосць – вы яе пашкадуйце!
Бо вас чакаюць заўжды
слаўныя смерці яшчэ.

Элегія VIII

(Ergo dies venit, qua se formosa mariti...)

Вось жа, той дзень надышоў,
калі Юлія пекная ў рабства
Мужу-чужынцу свайму
ўжо аддаецца павек,
Я ж свой павінен агонь
скіраваць недзе ў іншае месца,
Выдаліць з сэрца свайго
тую, якую кахаў
Болей за ўсіх у жыцці
і, пакуль буду жыць я на свеце,
Не пакахаю ані
з гэткаю жарсцю, відаць!
То ж яна шлюб свой бярэ
з чужаніцам, і шлюб той жадаюць
Моцна парушыць багі:
бачаць бясплённасць яго.
Дзень гэты ўвесь праляціць
у бяседах і скоках бясконцых –
Ах! Гэта ўсё без мяне,
хай люта грывнуць грамы.
Фэб, калі праўда, што ты
для паэтаў святых быў калісыці,
Светлы свой лоб захіні.

Ты, што агністай рукой
Сыплеш каскад бліскавіц,
о Юпітэр, зрабі, каб у дзень той
Іншага і не было
ў час тых гулянак святла!
Жонка таго, хто ў багоў
найгалоўнейшы¹, ты цяпер зліву
З неба спашлі й пакажы,
як табе брыдкі той шлюб.
Ці не прымроіў я, што
прыхаваў нават Цынтый² аблічча?
Вось жа, глыбокая ноч
так ахінае палі;
Дождж залівае зямлю
безупынным патокам магутным,
А бліскавіцаў агні
ажна трасуць далягляд.

---

¹ Г. зн. Дзэўс-Юпітэр.

² Г. зн. Фэб Апалон.

Элегія IX

(Petre sodalitii pars sincerissima nostri...)

Пятру Клерыку

Пётра, мой сябра, з усіх
найшчырэйшы, які ж ты шчаслівы
Мехельна¹ быць жыхаром!
Сам я ў Брусэлі² цяпер,
Горадзе тым, дзе трыумф
свой спазнаў ужо Аўгуст-уладца³,
Дзе шмат фантанаў паўсюль
і жыватворных крыніц.
Тут я ў заўсёдным жыву
атачэнні выдатных паэтаў,
Творцаў, натхненне якім
даўняя мова дае.
Будуць у памяці жыць
іх здабыткі ў нашчадкаў удзячных.

---

¹ Заходнефламандскае вымаўленне назвы горада Мехелена (цяпер – у Бельгіі).

² У час напісання гэтага твора сталіца Бургундскіх Нідэр-ландаў была перанесена з Мехелена ў Брусэль.

³ Гэтае рымскае імя аўтар надае тагачаснаму імператару Свяшчэннай Рымскай імперыі, каралю Іспаніі і Германіі Карлу V (1500–1588), які нарадзіўся ўва ўсходнефламандскім Генце.

Вока тут цешыць маё
мноства антычных скульпур:
Проста ў мяне на вачах
ажываюць патрыцыі ў тогах:
Цуды, што ўзніклі калісь
на старажытнай зямлі,
Цуды, што робяць цяпер
працавітыя рымлян нашчадкі.
Горад нагадвае мне
веліччу пекнай сваёй
Вечную гожаць эпох,
прыгажосць старажытных Атэнаў.
Нібы ў Аўсоніі¹ я
зноў апынуўся цяпер.
Тысячы рэчаў там ёсць,
што прывабляць і вочы, і вушы,
Ды не чаруюць мой слых,
не захапляюць мой зрок.
Даць веры ў гэта ніхто б,
апроч вас саміх, і не падумаў,
Ды й вам самім аніяк
у галаву б не прыйшло.
Праўду, аднак, вам кажу
хоць вы можаце ў гэта не верыць.

---

¹ Даўняя назва Кампаніі, правінцыі, што знаходзіцца ў цэнтры Італіі.

Ведаеш ты пра агонь,
што даўно мне душу запаліў.
Гэткаю самай стралой
у абодвух нас сэрцы працяты;
Вочы красуні адной
запалілі ў нас жарсці агонь:
Ім Афрадыты дзіця
пажырае вантробы ў нас; праўда,
Ён так не паліць цябе –
маеш у сэрцы спакой.
Ведай, аднак: святло дня
і цень ночы мой боль не суцішаць,
Рана даймае мяне,
кроў аж кіпіць і да слёз
Моцна праймае мяне –
выдыхаю тугу я па страце
Мехельна слаўных муроў,
пекнай каханкі сваёй.
Што апынулася ўжо
ў свайго мужа-чужынца ў абдоймах,
Дзе Шэльда¹ ў мора блакіт
хваляў нясе. І, на жаль,
Я цяпер страціў яе!
ды сляды я знайду – зноў убачу

---

¹ Самая значная рака ў бельгійскай Галіі.

Месцы, што сведкамі ўсё ж
нашага шчасця былі.
Там я і зблізіўся з ёй;
ты, магчыма, напраўду мяркуеш,
Што я жартую адно?
Не, ўсё сур'ёзна было.
Па вечарах, калі шмат
каламажак на пляц прыязджала,
Познія хвалі калі
ў порт прыганялі чаўны,
Бег я заўжды да чаўноў,
па баках разглядаўся: а раптам
Зараз красуня мая
вернецца зноў да мяне:
Выйдзе насустрач або
прыплыве на Венерыным коле
Ў мернасці хваль гаманкіх.
Ці, можа, мушля яе
Па крышталёвай вадзе
пачне слізгаць, як з ружаў улоння
Кіпра багіні сюды
здолее вырвацца ўсё ж.
Юлія, пэўна ж, твой муж
не валодае ўсё-ткі табою:
Як бы цюхцяй гэты мог
ложак з такою дзяліць?

Між Ідалійських гаёў¹
ты ў палоне ў Венеры-красуні:
Там у цяперашні час
маюць уладу іх дзве.
Побач жа з мужам тваім
цяпер збочаная выляжанка:
Ёй вось багіня тваю
ўсю прыгажосць аддала.
Варвар трымае яе
ў сваіх гнюсных абдымках; каханне ж
Чыстай цябе для мяне
ўсё ж, з дапамогаю стрэл,
Так і трымае. Я б мог
і свой боль прыглушыць, што няспынна
Сцішвае часу хаду,
тлумячы горыч маю.
Мусіш ты ведаць, аднак,
пра адну са шматлікіх прычынаў,
Што прымушаюць мяне
ў Мехельн вярнуцца хутчэй.
Між гарадоў навакол
вылучаецца ён прыгажосцю,
Што змагла б новы агонь
жарсці ўва мне запаліць,

---

¹ Г. зн. у наваколлях горада Ідаліёна.

Смута́к развеяць былы,
ды, на жаль (о, багі, уратуйце!),
Боя́зна мне, што агонь
даўні той не патушу,
Бо ё́н, папраўдзе, мяне,
як даўней пагы́нае дарэ́шты.
Юлі́я й праўда́ дасю́ль
сэрца́ трыво́жыць маё́,
Хоць і пры́зна́цца хачу́:
Да́міцы́ла і́снуе, красу́ня;
Ма́е ва́бнотаў не менш,
аж па́мірае́ праз жа́рсць,
Мой за́туманьвае́ зрок,
па́цалункаў маі́х пра́гне мо́цна.

Елегія Х. Сон

(Itē procul moestum lacrimae genus...)

Хай зникнуть слёзы й туга
    ўраз з турботамі, што за крылатым
Дзіцем ідуць заўжды ўслед;
    Фэбавы лаўры няхай,
Што аздабляюць чало й
    валасы яго, стануць аздобай
І для маіх валасоў,
    што мой засведчыць трыумф!
Вось жа, паслала мяне
    залатая Венера ў абдоймы
Той, з якой першую жарсць
    я перажыў і з якой
Я раздзяліць бы мілосць
    захацеў і на Божай пасцелі.
Плошчы, святыні, парты
    нашым любощам не ў смак.
Маці сышла, што заўжды
    прымушала нас трохі хавацца:
Шэптам казаць пра мілосць,
    не цалавацца ўзасмок,
Толькі сабе дазваляць
    зусім мала цалункаў кароткіх

(Што закаханы любы
варварствам бы палічыў),
Жарсці прыхоўваць агонь
ды імёны каханкаў замоўчваць –
Так, як нас вучыць здаўна
хітры Амур-Купідон.
Юлія побач са мной –
і адна! – уляглася на ложку,
Праўда, Венеры не ўсмак
нас там пакінуць адных.
Хлопчык крылаты прытым
спадарожнікам быць моцна прagne
Ўсіх закаханых заўжды:
нават у доўгім жыцці,
Нават калі побач смерць.
І багі нас усе добра бачаць –
Можа, зайздросціць якраз
нам сонм нябесных багоў.
Ды я малю вас, багі:
не зайздросцьце зямным закаханым!
Юлія, ты – у мяне,
ўцехі ж багоў – для багоў!
Ты – у абдоймах маіх,
я цябе абдымаю так жарсна,
Нібы нязгасны агонь,
чулага сэрца святло.

Юлія, ты – у мяне!

Хай багі там Алімп свой трымаюць.

Юлія, што я кажу?!

Ты – у абдоймах маіх?

Гэта не мроя, не сон?

Так з табой прагну мець насалоды!

Хоць бы то мроя ці сон

у гэтай хвілі былі,

Ўсцяж аднаго прагну я:

найдаўжэй мяне не пакідайце.

Я ўсё малюся, каб дзень

рана мяне не будзіў;

Вы ж – тыя, хто ля дзвярэй,

я прашу вас: не тупайце гучна!

Не размаўляйце ані,

нам тых не трэба размоў!

Пеўні, я так не хачу

каб вы раптам цяпер заспявалі,

Каб не пазбыцца мне мрой,

каб гэты доўжыўся сон:

Мноства састаў табе

з дна Чырвонага мора сабрана,

І ўвесь дарэшты твой дом –

у пакталійскай вадзе¹.

---

¹ Тут намёк на раку Пактол у старажытнай Лідыі, на захадзе Малой Азіі, дно якой утваралі залатаносныя пяскі.

Елегія XI

(Hos tibi, sancte Puer, primos sacravimus ignesis...)

Я табе, боскі Амур,
присвяціў свае першыя жарсці,
Першыя спробы табе,
боскай Венеры, аддаў.
Вершы мае будуць жыць
дзеля вас, о, Амур і Венера,
З вашае ласкі заўжды –
боскіх шаноўных істот.
Звычаі, лад і закон,
чырванець здольнасць мне дазваляюць
Песціць жаданні ў сабе,
жыць паўнакроўным жыццём.
Вам даспадобы было б,
каб я зноў запаліўся міласцю.
Стрэльні ў мяне, Купідон,
непераможнай стралой.
Сэрца таемную моц
вастрыё стралы хай жа адчуе,
Што адчувала раней
слодыч стралы залатой.
Знікнуць адразу ўвесь боль
і пакуты ўсе, і нараканні,

Больш я не буду ўздыхаць,
млосць не стлуміўшы сваю.
Вызвалюся ад турбот,
што няспынна мяне дапякаюць,
Буду спакойны ўвесь час
і абвяшчу вас тады
Боствамі, што мне даюць
дабрадзейныя толькі парады,
Бо і Юпітэр без вас
засумаваў бы, відаць.
Сэрца ніколі маё
бараніцца ад стрэл тых не будзе;
Ранаў чарговых яшчэ
хутка чакае яно.
Я не ўцякаў, далібог,
з-пад штандара, што мной быў абраны;
Ды захацеў Гіменэй
знішчыць надзеі мае.
Ах! Гіменэй¹, што ж цябе
скала ў Тэспіі² не затрымала,
Лімфы, Аоніі дом –
тых беатыйскіх наяд?

---

¹ У арыгінале тут: «сын Ураніі». Імя Уранія лічыцца адным з імён Афродыты-Венеры. – *Заўв. перакладчыка.*

² Назва мясцовасці ў старагрэцкай Беотыі.

Вусцішным днём ты прыбыў
на ліхое вяселле, каб хутка
Шлюб той злашчасны сваёй
воляю там асвятціць,
Дзе Тысіфона¹ сама
ўзяла ў рукі паходні, якія
Жах прадвяшчалі, бяду.
Ці не было б тады лепш
Слухаць захоплена спеў
дзеяці сёстраў², бачыць багіняў,
Як яны, ўбранні з сябе
зняўшы, па беразе йдуць
І апускаюць пасля
у ваду свае стрункія ногі, –
Чым недарэчна зусім
дзеўчыну ў рабства аддаць?
Як што Кіпрыда дала
мне спазнаць слодыч тых пацалункаў,
Хіба дарэчы было
жорстка мяне вырываць
Проста з абдоймаў маёй
гаспадыні, якая, спазнаўшы
Праўду прароцтваў маіх,
стогне ды плача цяпер?

---

¹ Адна з фурый, багінь помсты.

² Г. зн. муз.

Так мне шкада! Але ж мне
надакучылі ўяўныя ўцехі,
Што прамінулі, як сон.
Гэтак араты ўраджай
Бачыць багаты, адно
як яшчэ зелянее калоссе –
Марны спадзеў той, аднак,
Бо яго хутка зусім
Знішчаць ушчэнт градабой,
несупынныя злівы з вятрамі,
Лютых маланак агонь –
тых, што Юпітэр нашле.
Толькі ж навошта далей
мне змагацца з бязлітасным лёсам?
Хлопчык крылаты Амур,
маці Амура й дачка
Вышняга з сонму багоў,
яго жонкі Дыёны¹ – маю вас:
Збаўце мяне ад турбот,
што мне жыцця не даюць;
Як што я варты таго,
патушыце агонь майго сэрца,
Каб ён мяне не спаліў.
Байкай пра стоікаў мне

---

¹ Адно з імён Венеры.

Стаць не давайце ані,
хай імя маё служыць заўсёды
Радасцям гульняў і свят –
боль жа пакутаў маіх
Хай абмяркоўвае люд
хоць на ўсіх скрыжаваннях-дарогах,
Гэта навукай для ўсіх
можа карыснаю стаць.
Як што вы зможаце зноў
маю стому агнём знішчыць, рады
Буду пакуты трываць,
песціць салодкі падман,
Покуль маю галаву
валасы не акрыюць сівыя.
Ўсюды, дзе вочы мае
змогуць убачыць святло,
Буду я, ах! прамаўляць
безупынна і шчыра вось гэтак:
«Юлію я апяваў,
вершы ёй славу далі,
Першай у сэрцы маім».
Элегічны лад мой вы прыміце.
Скажаце вы: «Гэта ён
нам забяспечыў трыумф.
Хай ён кахае заўжды,
хай яму асалоду прыносіць
Светлая гэта міласць!»

«ПАЦАЛУНКІ» (1534–1535?)

Пацалунак першы

(Cum Venus Ascanium super alta Cythera tulisset...)

Як перанесены быў
на Цытэру Асканій¹ Венерай,
Ложа з фіялак яму
там пасцяліла яна,
Мноства насыпала руж
беласнежных наўкол і над гаем
Водарны дождж праліла
ды абудзіла ў сабе
Зноў да Адоніса жарсць;
яе косткі запалам напоўніў
Даўні знаёмы агонь.
Ах! як хацела яна
Ўнука за шыю абняць –
гэтак часта ўсклікала: «Адоніс
Быў, як і ты, прыгажун!»
Ды баючыся, што ўнук
Можа прачнуцца, яна
цалавала наўкол толькі ружы.

---

¹ Унук Афрадыты-Венеры, сын Энея.

Кветак успыхнуў пажар –
подых з Дыёніных губ
Вее лагодна на іх
шапаткою пяшчотай чароўнай.
Колькі кранулася руж,
гэтулькі сама ў адказ
Дзеся раскошы яе
пацалункаў цудоўных узнікла.
Ў неба панеслі тады
лебедзі хутка яе:
Праглася ёй абляцець
усё кола зямное дазвання.
Нібы Трыптолем¹, яна
ўраз пачала абсыпаць,
Нівы, даліны, лугі
пацалункамі шчодро сваімі.
Тройчы гучалі ў той час
цямняныя словы яе,
Маё зняможаны люд
свае плодныя нівы праз гэта;
Лекі сабе ад пакут
я ў тым, напэўна, знайду.
Вось жа, вам славу пяю,
як мілоснае жарсці палёгцы,

---

¹ Бог урабляння зямлі і ўраджаю.

О, пацалункі, якім
ружы зачацце далі!
Ваш я адгэтуль пясняр,
апяваць буду вас, пацалункі,
Покуль Медуза жыве,
ў высі імкнуцца хрыбты,
Покуль Энеевы род
не звядзецца і рымлянаў мовай
Будзе Амур прамаўляць.

Пацалунак другі

(Vicina quantum vitis lascivit in ulmo...)

Вінная гэтак лаза
    пяшчотна да вяза хінецца,
Плюшч – да ствала дубовага
Тысячу доўгіх рук
    бесперапынна цягне.
Каб ты, Неэра, вось гэтак жа
Шчыльна да шыі маёй
    магла прыціскацца рукамі,
Каб я, Неэра, вось гэтак жа
Белыя грудзі твае
    няспынна трымаць мог, абняўшы,
І абсыпаў пацалункамі б, –
Дык ні Цэрэра тады,
    ні клопат пра сябра Ліэя¹
І ні слоў чары-ўздзеянне
Не адарвалі б мяне,
    жыццё маё, ад тваіх вуснаў,
Ды ў пацалунках памерлі б мы,

---

¹ Адзін з эпітэтаў бога Дыёніса.

І човен нас бы панёс з табою,
двух няўрымсных каханкаў,
Да жытла Смерці бледнае!
Ды праз раскошу далін,
вясну, што зяленіва дорыць,
Да тых мясцін мы б дабраліся,
Дзе гераіні ўвесь час
між слаўных, шляхетных герояў,
Жывучы жарсцю колішняй,
Ці карагоды вядуць,
ці песні ў адказ нам складаюць
Сярод міртаў так радасна.
Квецень фіялак і руж
з нарцысаў смугой залатою
Пад дрыготкімі шатамі
Сыпле той лаўравы гай
з салодкім заўжды шамаценнем;
Цеплынёй тхне Дзэфіравай
Вечнай; няма чаго там
зямлі адкрываць пад сахою
Глыбіню глебы плоднае.
Праведнікаў той натоўп
вітаць тых, прыбыў хто, імкнецца,
У травах усіх пасадзіць іх.

Між Меанідаў¹ і нас
размесцяць на месцах пашаны;
І між дзяўчат Юпітэра
Ніхто не абўрыцца ўжо,
што можа ў няславу патрапіць,
А й Тындарыда, дачка яго².

---

¹ Г. зн. Музаў.

² Маецца на ўвазе Гелена Чароўная.

Пацалунак трэці

(Da tibi suaviolum, dicebam, blanda puella...)

Мовіў я: «Мілая, мне,
растулі свае губкі, дзяўчына!»
Ты адказала, ледзь-ледзь
пацалаваўшы мяне,
Ды напужалася ўраз,
бы ў траве на змяю наступіўшы –
Вусны свае ад маіх
хуценька прэч адвяла.
Ах, майго шчасця святло!
То не быў пацалунак напраўду!
Ты ж абудзіла яшчэ
па пацалунках тугу!

Пацалунак чацвёрты

(Non dat basia, dat Neaera nectar...)

Не пацалункі – нектар –
мне ўсё Неэра дорыць,
Ў сэрца ўлівае маё
ранішняй водар расы;
Дорыць мне пахкі сівец
і цынамон з тым'янам.
Мёд, які пчолы даюць
побач з Гіметам-гарой¹
Ці то збіраюць яго
ў Атыцы з руж, і соты
Крояць лазовым кашом,
каб у вашчыне трымаць
Спрэс некранутай. Калі ж
ты пачастуеш ладна
Гэтым багаццем мяне,
то бессмяротным я
Ўміг стану і да багоў
траплю на іх бяседы.
Ты гэты дар беражы
ці стань багінняй сама!

---

¹ Гара вышыняю больш за тысячу метраў, якая знаходзіцца ў паўночна-заходняй частцы Афін.

Я ж без цябе не хачу
боскіх бясед, Неэра,
Нават калі б багі
мне загадалі: «Кіруй
Царствам нябесным», яго
ў вышняга бога забраўшы.

Пацалунак пяты

(Dum te mollibus hinc et hinc lacertis...)

Як ласкавымі ты мяне рукамі
Абдымаеш, ціскаеш, падстаўляеш
Шыю, грудкі й свой хітраваты тварык,
Тулішся да маіх грудзей, Неэра,
Губкі прыціскаеш да маіх вуснаў,
Іх пакусваеш і ўздыхаеш жарсна
Ад маіх пакусванняў, і ўкладаеш
Язычок мне ў рот умольны й смокчаш
Мой язык, і душы салодкай твой подых
Мяккі ды вільготны я адчуваю –
Ў ім, Неэра, жыццю майму мацунак
Недарэчнаму. Ты ж маё дыханне,
Што амаль згарэла ў пажары лютым,
П'еш, Неэра, з грудзей маіх бяссільных
І смяешся шчыра з майго запалу.
Я прашу для агню майго патолі
І гукаю: Амур – бог над багамі!
За Амура вышэй няма анікога,
Як што ёсць за Амура нехта вышэйшы,
Можаш гэткай быць толькі ты, Неэра!

Пацалунак шосты

(De meliore nota bis basia mille paciscens...)

Змова была ў нас з табой,
каб дзве тысячы мець пацалункаў,
Тысячу даў я табе,
тысячу ты мне дала.
Я прызнаюся, што мы,
безумоўна, не схібілі з лікам,
Толькі ж не хоча міласць
колькасць лічыць і вагу.
Ці хто б Цэрэру¹ хваліў,
што стварыла багацце калосся?
Ці хто б на роснай зямлі
сцёблы травы палічыў?
Бахус, ці будзе табе
хтось маліцца за сто ладных гронак?
Боства вясковае хто
моліць аб тысячы пчол?
Як што сасмяглым палям
дабрадзеіны Юпітэр дасць вільгаць,
Хіба мы ў змозе злічыць
кроплі, што ўпалі з нябёс?

---

¹ Багіня плоднасці і ўрабляння зямлі.

Хіба тады, як вятры
    скаланаюць паветра і ў небе
Злосны Юпітэр бярэ
    зброю ў магутны кулак,
Градам знішчальным пасля
    пабівае зямлю і ўсе воды,
І яму ўжо ўсё адно,
    дзе й колькі знішчыць ён ніў.
Гэтак і зло, і дабро
    пасылае бясконца нам неба,
Бо непахісна стаіць
    боскі Юпітэраў дом.
Ты ж ад багіні тае
    прыгажэй, што плыла ў хісткай мушлі
Морам блакітным калісь –
    вось жа, скажы мне, чаму
Ты хочаш зараз лічыць
    пацалункі, дарункі нябёсаў,
А ты не лічыш прытым
    скрушаных уздыхаў маіх?
Ах! ты не лічыш і слёз,
    што сцякаюць ужо ручаямі
З твару майго і з маіх
    вечна спрагнёных грудзей.
Як будзеш слёзы лічыць,
    то лічы й пацалункі спакойна,

А не палічыш ты слёз –
пацалункі не трэба лічыць!
Дай жа пакутам маім
хоць кароткае, ды – суцяшэнне:
Столькі разоў пацалуй,
колькі я слёз тых праліў.

Пацалунак сёмы
(*Centum basia centies...*)

Пацалункаў сто – сто разоў,
І яшчэ іх сто тысячаў,
У дадатак – яшчэ мільён
І мільёнаў бясконцы лік –
Колькі ў моры Сіцыліі
    Кропель ці зор на небе, –
Столькі чырвані губ тваіх,
Столькі шчочак ружовасці,
Столькі звабным тваім вачам
Ненасытны, я падару,
    О, красуня Неэра!
Ды як толькі прыціснуся
Я да губ тваіх чырвані
І да шчочак ружовасці,
Да вачэй агню-полымя –
Не магу ўбачыць я тады
Губ, ружовасці шчок тваіх
І вачэй тваіх звабнасці,
    Ані ўсмешкі чароўнай.
І тады, калі Цынтый-бог
Разганяе збой цёмных хмар.
З залатой калясніцы ўсцяж
Азарае ззяннем эфір –

Ён адтуль праганяе прэч
Слёзы скрухі з твару майго
І турботы з маіх грудзей,
Гоніць прэч мае ўздыхі.
Ах, якое змаганне йдзе
Губ маіх і вачэй маіх!
Ці магу я Юпітэра
Мець сабе за суперніка?
У суперніцтве вочы мае
Губ маіх не трываюць.

Пацалунак восьмы
(*Quis te furor, Neaera...*)

Што за шаленства пхае
Цябе, мая Неэра,
Быць гэткаю настырнай:
Бязлітасна язык мой
Кусаць і не спыняцца?
Але ў грудзях нашу я
Шмат стрэл, табой пасланных,
Што ўпрост працялі сэрца.
Ты зубкамі сваімі
Блюзнерыш і гуляеш
З маёй часцінкай кожнай,
Якой я пры ўзыходзе
І пры заходзе сонца
І цягам дзён даўжэзных
І цёмна-злоснай ноччу
Цябе ўсхваляў і славіў?
Табе, злой, невядома:
Язык мой – той жа самы,
Што кудзеркі ды вочкі,
Што грудкі, шыйку пекнай,
падобнай да Венеры
Цябе, Неэра-панна,
Да неба ўзносіў спевам,

Вышэй за вышніх бостваў,
Юпітэр каб зайздрасціў?
Цябе – ўсёй асаладай,
Сваім жыццём дарэшты,
Душы духмяным кветам,
Сваёй міласцю – ўзносіў,
Як зайчання малое,
Цябе – маю Дыёну,
Цябе – маю галубку,
Майго турка-красуню,
Каб і самой Венеры
Было ўвесь час зайздросна?
Ці гэта ўсё, аднак жа,
Цябе, пыхліўка, цешыць,
Калі ты ўесці хочаш
Таго, хто – прыгажуня,
Табе ж усё вядома –
Ўсё ж не злаваў занадта,
Тваіх каб пекных вочак,
Тваіх пяшчотных вуснаў,
Тваіх куслівых зубак –
Каб іх, хоць і ў пакутах,
Не апяваць пры гэтым?!
О, прыгажосці веліч!

Пацалунак дзявяты

(Non semper idum da mihi basium...)

Мяне не ўвесь час ты вуснамі цалуў
Вільготнымі з усмешкай ласкаваю,
    Ў абдоймах не трымай няспынна,
    Нібы ў міласці ты паміраеш.

Свая мяжа ёсць заўсёды ў асалод,
І чым уцеха ў душы мацнейшая,
    Тым больш туті яна мілоснай
    Маркоты й жалю табе прыносіць.

Калі я дзевяць пацалункаў прашу,
Сем адымі й толькі два ты вярні мне –
    Не доўгіх надта ці вільготных,
    А гэткіх, што страланосцу-брату

Дае Дыёна ці тых, што бацьку дае
Дачка, што жарсці яшчэ не ўведала,
    Пасля ўцякаць, аднак, ты мусіш
    З вачэй маіх найдалей імгненна!

Тады ў пакоі ты найдалейшыя
Схавайся ды ў куток найзацішнейшы,
    Але ў кутках і найдалейшых,
    І ў цёмных пакоях цябе знайду я!

Я, пераможца, на здабычу сваю
Ўраз рукі пакладу ўладарныя,
Як ястраб кіпцямі хапае
Галубку слабенькую раптоўна.

Ты мне працягнеш далоні ўмольныя,
На шыі павіснеш маёй, шалёная,
Мяне захочаш улагодзіць –
Падорыш сем радасных пацалункаў.

Цяпер жа трэба (ты ж памылілася!)
Разоў сем па сем пацалункаў аддаць тых,
А цела, што тут прэч памкнецца,
Я моцнымі абхаплю рукамі,

Пакуль – пасля пацалункаў нязлічаных –
Не прысягнеш ты ўсімі мілосцямі,
Што ты гатова прымаць кáру
Часцей за свае грахі такую ж.

Пацалунак дзясяты

(Non sunt certa meam moveant quae basia mentem...)

Ад пацалункаў любых
не скажу я каб надта шалею,
Вусны вільготныя мне
ты аддасі – і я рад;
Ды ў пацалунках сухіх
ёсць свая прыцягальнасць таксама:
Часта па жылах агонь
бегчы змушаюць яны.
Соладка часам дарыць
пацалункі прымружаным вочкам,
Каб дагадзіць тым, хто нам
мноства пакут прычыніў,
Ці прыціскацца да шчок
і да шыі цудоўнай, да грудак,
Белых, як снег, і тады;
Шчочкі яе аздабляць,
Ставіць пунсовы свой знак
і на грудкі яе, і на шыю,
Ці дрогкі ўсмоктваць язык,
каб нашы вусны злучаць –
Так, каб дзве нашы душы
абаім маглі ў цэлы ўлівацца,

Каб захапляльную смерць
нам прадвяшчала міласць.
Вось жа, чаруе мяне
пацалунак кароткі й працяглы,
Слабы ці ў за́смакт, як след.
Ці яго дорыш ты мне,
Ці я цалую цябе –
ты прымай, аддавай без разбору,
Каб пацалункаў гульня
ў нас разнастайнай была.
Той жа, хто рады не дасць,
пацалункаў прыдумаць навеішых,
Вочы апусціць няхай,
прыме наступны закон:
Мусіць ён столькі аддаць
пацалункаў салодкіх другому,
Колькі адно аднаму
ўжо аддалі перад тым.

Пацалунак адзінаццаты

(Basia lauta nimis quidam me iungere dicunt...)

«Кажа сёй-той, што маé
пацалункі глыбокія надта,
Што нашым продкам калісь
дзіўным здавацца магло б.
Што ж, калі шыю тваю
я сціскаю ў гарачых абдоймах,
То ў пацалунках тваіх
я, о святло, растаю.
Ці ж мушу клопат я мець –
балбатню навакольную слухаць?
Хто я і дзе я цяпер,
я й прыгадаць не магу».
Словы маé ўспрыняла
смеючыся Неэра й адразу ж
Шыю абняла маю
зграбнай бялюткай рукой,
Мне пацалунак дала,
саладзей ад якога й Кіпрыда
Марсу свайму не змагла б
даць з усёй жарсцю сваёй;
Мовіла: «Хіба цябе
меркаванні натоўпу хвалююць?
Я ў гэтай справе адна
быць магу строгай суддзёй».

Пацалунак дванаццаты

(Quid vultus removetis hinc pudicos...)

Што ж вы твары хаваеце сарамліва,
Ўсе кабеты ды ўсе цнатліўкі-дзяўчаты?
Не ўслаўляю я ні багоў заляцанняў,
Ні пачварнай юрлівасці ўсіх праяваў;
Вершаў я непрыстойных ані не маю,
Што б сваім цнатлівым вучням у школе
Барадаты не мог прачытаць настаўнік –
Я ўслаўляю бяскрыўдныя пацалункі,
Сціплы жрэц карагодаў тых занійскіх¹.
Гледзіце, аднак, на мяне са злосцю
Вы, кабеты, і ўсе дзяўчаты дарэшты,
Бо з маіх зусім выпадкова вуснаў
Слова неяк пра пэўны «стрыжань» зляцела.
Прэч адсюль, прэч адсюль, увесь збой невыносны
Тых звяглівых кабет і дзяўчат агідных!
Больш за вас цнатлівасці мае Неэра,
Хоць без слоў кніжка болей ёй даспадобы,
Чым паэт – зусім без мужчынскага стрыжня.

---

¹ Такіх, якія маюць пачатак і канец.

Пацалунак трынаццаты

(Languidus e dulci certamine, Vita, iacebam...)

Быў я, маё ты Жыццё,
у знямозе ад бітвы салодкай,
Дыхаў ледзь-ледзь, як тваю
шыю рукой абдымаў.
Выгараў дух мой, дайшоў
у агні тваіх полымных вуснаў –
Подых ніякі не мог
сэрца маё ажывіць.
Тут жа прымроіў я Стыкс,
а паблізу – заценены бераг;
Цёмны быў човен, якім
змрочны Харон кіраваў.
Вось жа, ў той хвілі якраз
пацалунак з грудзей тваіх вымкнуў
Свежы й салодкі – і ты
мне паратунак дала;
Той пацалунак мяне
ўратаваў ад стыгійскага долу –
Мусіў тады ані з чым
плысці назад стырnavы.
Не! Памыліўся я тут,
ён у чоўне паплыў не самотны:

З ім жа маркотны мой цень
ціха да Манаў¹ паплыў.
Частка, маё ты Жыццё,
твайго духу жыве ў гэтым целе,
Не дазваляе яна
мне распадацца цяпер.
Толькі ж імкнецца мой дых
у стан звыклы міжволі вярнуцца,
Часта ён хоча ўцякаць
шляхам таемным сваім.
Як што ён дотыкам губ
тваіх неспатолены будзе,
Зробіцца мёртвым ураз
кволае цела маё.
Каб жа не сталася так,
прыціскай да маіх свае вусны –
Хай мы тады будзем жыць
духам адным на дваіх,
Аж да пары той, калі,
у тузе неадольнай, абое
Разам сустрэнем мы смерць –
пэўна ж, адну на дваіх!

---

¹ Духі памерлых продкаў.

Пацалунак чатырнаццаты

(Quid proferis mihi flammeum labellum?..)

Ты навошта даеш мне свае палымяныя губкі?
Не, зусім не хачу я з табой цалавацца болей,
З такой жорсткаю, цвярдзейшай за мармур Неэрай.
Ганарліўка, хіба хочаш ты, каб пачаў шанаваць я
Пацалункі твае, што нічога не значаць, і каб я
Плоць узняўшы ўгару, на цябе з ёй адважна рушыў,
І сваё, і тваё шмат разоў пратыкаў адзенне?
Каб даходзіў тут я, як заўжды, ў неспатоленым шале
І з бурлівай крывёй, што цячэ ў маіх зношаных жылах?
І куды ж ты бяжыш? Заставайся! Мне дай свае вочкі,
Сваіх вуснаў агонь: цалавацца з табою хачу я,
Такой мяккай – за пух за гусіны мякчэйшай, пяшчотнай.

Пацалунак пятнаццаты

(Adducto puer Idalius post tempora nervo...)

Неяк, напяўшы свой лук,
ідалійскі стаяў боскі хлопчык:
Прагнуў, Неэра, ў цябе
трапна пацэліць стралой;
Толькі пабачыў, аднак,
на чале тваіх кудзерак россып,
Бляск нестамлёных вачэй,
шчочак румяных пажар,
Грудак прывабных красу –
як адразу ж убок лук адкінуў
Дрогкай сваёю рукою
і, як дзіця, да цябе
Цела памкнуўся сваім –
пацалункаў аддаць дзесяць сотняў.
Міртавы водар, бальзам
увайшлі ў тваё сэрца праз тыя
Ўсе пацалункі яго,
нібы салодкі дурман.
Хлопчык тады прысягнуў
і Венерай, і ўсімі багамі,
Што ён ніколі табе
не прынясе больш пакут.

Ці ж мяне здзівіць цяпер,
што твае пацалункі так пахнуць,
Што ў тваім сэрцы павек
жарсная знікне міласць?

Пацалунак шаснаццаты
(*Latoniae niveo sidere blandior...*)

Ты, ярчэй што ад зор яркіх Латоніных¹,
Ад тае залатое зоркі Венерынай, –
Дай мне сто пацалункаў,
Дай не менш іх за Лесбію²,

Што адказвала так на песняровыя, –
Шмат пляшчотных Венер і Купідонаў тых
На тваіх зіхцяць вуснах
І на шчочках ружовых.

Колькі жыццяў нясеш, смерцяў у позірку,
Колькі страху, надзей, бедаў і радасцяў
І з турботамі разам,
Колькі ўздыхаў з чароўных губ, –

Столькі, колькі мне ў грудзі атручаных
Стрэл адправіў рукой злой легкаккрылы бог,
Колькі ў туле вялікім
Залатым у сябе ён меў.

---

¹ Латона – лацінскі адпаведнік імя Лето, багіні, маці Апалона.

² Лесбія – лірычная гераіня любоўных вершаў старажытнарымскага паэта Катула.

Слоў ліслівых дадай, з ласкай пяшчотнаю,
Трохі яшчэ свайго шэпту салодкага

Ды з чароўнай усмешкай
І з раскошай пакушванняў, –

Як галубкі даюць іх хаанійскія¹,
Дзюбкай адна адной, млосна трапечучы,

Як што холад аслабне
З подыхам ветру заходняга.

Ў шчокі цалуй мяне, быццам шалёная,
Ўсё ахінай наўкол зваблівым позіркам,

Мне няспынна наказвай,
Каб ратаваў я абдоймамі.

Я цябе абхаплю моцна за талію,
Жарам грудзей сваіх грэць буду змерзлую,

А пасля пацалункам
Я да жыцця вярну цябе.

Так будзе, аж пакуль дыхаць яшчэ змагу
І павалюся ўраз ад непрытомнасці,

Выдыхну, так самлеўшы:
«Толькі цяпер трымай мяне...»

---

¹ Хаанійскія галубкі: назва паходзіць ад назвы маёнтка Хаонія. Хаон быў сынам траянскага цара Прыяма і выпадкова загінуў ад рук свайго брата Гелена, які пазней назваў у яго гонар падораны ягоным нашчадкам маёнтак. Лічыцца, што галубкі з Хаоніі мелі дар прарокавання.

Ты абхопіш мяне ўраз за сярэдзіну
І цеплынёй грудзей схочаш сагрэць астылага,
А пасля пацалункам
Вернеш ты мне жыццё маё.

Вось жа, маё святло, час расцвітання наш,
Трэба нам скарыстаць: бачыш, як блізіцца
старасць з хваробамі,
З ёю – і смерць немінучая.

Пацалунак сямнаццаты
(*Qualem purpureo diffundit mane colorem...*)

Так, як уранні наўкол
разлівае пунсовыя фарбы
Ружа, у кроплях расы
пекнай, зіхоткай начной,
І ўва ўладаркі маёй
ужо зрання пунсовыя вусны:
Вільгаццю губы ўсю ноч
іх надзялялі мае.
А вакол вуснаў яе
беласнежнай аздобаю тварык:
Быццам бялюткай рукой
панна фіялку бярэ.
Вішні палаюць вось так
у садах свежай квеценню позняй
Тою парою, калі
лета змяняе вясну.
Ах, я няшчасны! Чаму ж,
калі мы ў пацалунках зліёмся,
Мушу якраз я тады
ложак хутчэй пакідаць?
О, я прашу, захавай
да пары тае вуснаў пунсовасць,

Як да цябе мяне зноў
цёмная ноч прывядзе.
Як што ўсё ж з вуснаў тваіх
нехта іншы сарве пацалункі,
Хай жа паблякнуць ушчэнт,
як мае шчокі, яны!

Пацалунак ваямнаццаты
(*Cum labra nostrae cerneret puellae...*)

Убачыўшы маёй каханай вусны,
Аточаныя белым пекным тварам,
Нібы мастак слановую аздобіў
Косць дасканала перламі каралу, –
Заплакала Кіпрыда (так нам кажуць!),
Паклікала Амураў, ім сказала:
«Дзеся чаго перамагла на Ідзе
Я губ сваіх пунсовасцю Паладу
Й сястру Юпітэра, багіню Геру,
Пры пастушку-суддзі¹, калі Неэра
Зацьміла нас перад судом паэта?
Ляціце ж да паэта, каб адпомсціць
Яму – й пускайце з тулаў стрэлы
Брутальныя, бязлітасна пацэльце
Ў яго крамянае жывое цела,
У грудзі, ў кплівую яго пячонку –
Хай лукі аж звіяньць у гэтай помсце!

---

¹ Маецца на ўвазе апісанае ў міфах спаборніцтва ў прыгажосці, якое адбылося на гары Ідзе і якое зладзілі перад царэвічам Парысам, што быў там у абліччы пастушкі, тры багіні: Афродыта, Атэна Палада і Гера.

Яе ж агонь хай не сагрэе болей,
Хай з волава страла пратне ёй грудзі,
Хай кроў уся застыгне ў ейных жылах!»
Так сталася. Цяпер увесь гару я,
Ў агні аж растаюць мае вантробы,
Твае ж скалой заледзянелі грудзі,
Ў якую б'юцца ў сіцылійскім моры
Ці ў Адрыі патокі вод бурлівых,
І кпіш з бяссільнага ты амаранта.
Няўдзячная! Твае ўслаўляў я вусны
І – пакараны. А табе ж і невядома,
Чаму не любіш ты й якую сіду маюць
Багоў неўтаймаваных гнеў і злосць Дыёны.
Лагодная мая! Забудзь пра пыху,
Пяшчотай агарні свой твар і грудзі,
І губкамі, што неслі мне пакуты,
Мядовымі ты да маіх наблізся,
Каб ты магла з душы маёй глыбіняў
Хоць трохі высмактаць маёй атруты,
Са мною разам у агні даходзіць.
І ні багоў не бойся, ні Дыёны:
Красуні над багамі ўладу маюць.

Пацалунак дзевятнаццаты

(Mellilegae volucres, quid adhuc thyma sana...)

Як вы збіраеце мёд,
о, лятухі, нашто лізаць ружы
Ці то фіялак расу,
што саладзей за нектар,
Ці то чабор? Ці то кроп,
ад якога йдзе водар навокал?
Лепш прыпадайце да губ
жарсных паненкі маёй!
Маюць яны водар руж,
пах непаўторны чабору,
З іх сок фіялак адно
веснім нектарам цячэ,
З іх павявае здалёк
кропам духмяным, і губы
Вільгаццю поўняцца ўсцяж,
што падарыў ім нарцыс,
Вільгаццю сэрца крыві
юнака эбалійскага роду¹,

---

¹ Эбал быў царом Спарты ў XIII ст. да н. э. і наўпроставым нашчадкам Лакедаймана, сына Дзэўса і першага цара Спарты.

Што ўадначас са слязьмі
прагна ўсмактала зямля
І праз нябесны нектар,
і праз подых святога эфіру
Выткала на ўсёй зямлі
кветак раскошны дыван.
Вось жа, цяпер вы мяне,
што мядовыя губкі цалуе,
Не праганяйце ўжо прэч,
не адхіляйце ад сот.
І да канца запаўняць
тыя соты не трэба – іначай
Будуць каханай маёй
губкі не тымі зусім.
Прагна цалуючы тут
вусны сухія, уміг я
Горыч адчую і боль –
Вынік пустой балбатні.
Джал не ўцінайце сваіх,
ах! у губкі пяшчотныя мілай:
Маё ў агністых вачах
джалы такія ж яна.
Вось жа, адпомсціць яна
вам за ранку любую.
Вам, пчолы,
Ціха й пяшчотна збіраць
трэба салодкі свой мёд.

ЗМЕСТ

«Юлія, або Першая кніга элегій»

Элегія I.....	5
Элегія II	8
Элегія III.....	17
Элегія IV.....	20
Элегія V.....	23
Элегія VI.....	32
Элегія VII	34
Элегія VIII.....	44
Элегія IX.....	46
Элегія X. Сон.....	52
Элегія XI.....	55

«Пацалункі»

Пацалунак першы	60
Пацалунак другі.....	63
Пацалунак трэці	66
Пацалунак чацвёрты	67
Пацалунак пяты.....	69
Пацалунак шосты.....	70
Пацалунак сёмы.....	73
Пацалунак восьмы	75
Пацалунак дзявяты.....	77
Пацалунак дзясяты.....	79
Пацалунак адзінаццаты.....	81

Пацалунак дванаццаты.....	82
Пацалунак трынаццаты.....	83
Пацалунак чатырнаццаты.....	85
Пацалунак пятнаццаты.....	86
Пацалунак шаснаццаты.....	88
Пацалунак сямнаццаты	91
Пацалунак васямнаццаты	93
Пацалунак дзевятнаццаты.....	95

Секунд, Ян

С28 Любоўная лірыка / Ян Секунд; пер. з лацінскай Лявона Баршчэўскага. — Мінск : Выдавец Раман Цымбераў, 2025. — 100 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-7334-16-2.

Ян Секунд з Гаагі (прозвішча пры нараджэнні: Эверартс; 1511–1536) – новалацінскі паэт эпохі Адраджэння, жыццё якога было звязана з Галандыяй, Фландрыяй і Іспаніяй. Найбольш вядомы сваёй любоўнай лірыкай, натхнёнай яго ўласнымі пачуццямі да зямлячкі Юліі і іспанкі Неэры. Сапраўды сусветную славу ён здабыў цыклам «Пацалункі», перакладзеным на шматлікія мовы.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(0)-5

УДК 821.124-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Ян Секунд

ЛЮБОЎНАЯ ЛІРЫКА

Дызайн *Марціна Русецкага*

Вёрстка *Зміцера Коласа*

Адказны за выпуск *Раман Цымбераў*

Падпісана ў друк 12.12.2024. Фармат 60×90 ¹/₃₂.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 2,93. Ум. друк. арк. 3,13.

Наклад 55 асобнікаў. Замова № 2022.

Выдавец індывідуальны прадпрымальнік Раман Цымбераў.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі

выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка

друкаваных выданняў 1/530 ад 30.05.2018.

Пр-т Ракасоўскага, д. 85, кв. 47, 220085, г. Мінск.

Вытворчае даччынае ўнітарнае прадпрыемства

«Друкарня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі».

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі

выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка

друкаваных выданняў № 2/18 ад 26.11.2013.

Пл. Свабоды, 23-94, 220030, г. Мінск.

ЛП №38200000006490 от 12.08.2013